

A BAB REZISZTENCIANEMESÍTÉS LEHETŐSÉGEI A BAKTÉRIUMOS BETEGSÉGEKKEL SZEMBEN

VELICH ISTVÁN

Zöldségtermesztési Kutatóintézet Budatétényi Osztálya, Budapest

Figyelembe véve Magyarország speciális bakteriológiai helyzetét, a gyakorlati rezisztencianemesítés csak a hazai baktérium-összetétel és a patogenitás spektrumának tisztázása után indulhatott intenzíven. A bakteriológiai és tesztelési kísérletek egyértelműen bizonyították a *Pseudomonas phaseolicola* kiemelt jelentőségét. A hazai rezisztencianemesítés első 5 éve erre a kórokozóra vonatkozik.

Első lépésként — az utóbbi években — a hazai termesztésben megjelent 30 hazai és külföldi zöld- és étkezési szárazbab fajta egzakt, mesterséges fertőzőes tesztelését végeztük két céllal:

1. Adatok szerzése a hazai szortiment kialakításához, bővítéséhez.
2. Az adaptáció lehetőségeinek vizsgálata. A külföldi és hazai termesztett fajták érzékenyek. Egy fajtánál (Slimbel) tapasztaltunk lombtoleranciát. Enyhe toleranciát képvisel — az Asta fajta és a Zöldhüvelyű ellenálló fajtajelölt.

A fajtaszintű típusok nagyfokú érzékenysége miatt közel 40 amerikai, francia, olasz és szovjet eredetű, különböző ellenállósági fokozatú félvad típust teszteltünk. A mesterséges lomb- és hüvelytesztelések néhány vonalban nagymértékű ellenállóságot igazoltak.

A kiemelkedő gazdasági tulajdonságú érzékeny, rekurrensekkel végzett keresztezésekben az eltérő szintű ellenállóság (T, TR, R) öröklődése 1—2 gén jelenlétére utal (I. táblázat).

A félvad típusok fekete és színes maghéja nem okoz nemesítési problémát. A rezisztens vonalaknál gyakori fekete, illetve színes magtípus F_1 -ben dominál, F_2 -ben megjelennek a többszörösen recesszív fehér típusok. A magszín és rezisztencia, megfigyeléseinkben nem mutatott kapcsoltságot. A rezisztencianemesítés eredményeit a rekurrensekkel megközelítően izogén törzsek képviselik (2—3-szoros visszakeresztezés után).

A különböző törzscsoportba tartozó vonalak kiemelkedő lomb- és hüvelyrezisztenciával rendelkeznek.

I. táblázat

A rezisztencia manifesztálódása a hibrid F₂ generációkban

Rezisztencia kombinációk	Lomb egészséges, %	Hüvely egészséges, %	Lomb+hüvely egészséges, %
BO 19	T 100	T 100	100
Érzékeny	0	0	0
F ₂	T 20,1	T 19,3	6,4
RM 35	T 100	TR 100	100
Érzékeny	0	0	0
F ₂	T 10,8	TR 21,6	7,2
CNRA—HWSA	R 100	T 100	100
Érzékeny	0	0	0
F ₂	R 36,4	T 21,5	18,5

A nemesítés első szakaszában (1973—1978) fő célkitűzés a lombrezisztencia kialakítása. A lomb ellenállósága meggátolja a betegség szisztemizálódását, így közvetve a hüvely károsodását, illetve a mag fertőződését is csökkenti. E munka eredményeként az 1978—80-as években rezisztens fajtajelöltek bejelentését tervezzük.

A következő lépésben a növények teljes fenofázisára, illetve az egyéb betegségekre kiterjedő rezisztencia kialakításán dolgozunk (*Xanthomonas*, *Virus*, *Colletotrichum*). Ezt a munkát a Keszthelyi Agrártudományi Egyetemen és az NDK Q uedlinburgi Intézettel fennálló együttműködés keretében végezzük